

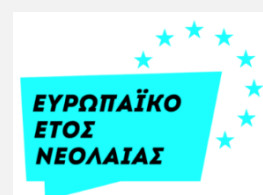
**Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών -
Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης,
Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας**

**Προτάσεις πολιτικής για την ενίσχυση της
δημοκρατικότητας στη λήψη αποφάσεων
στα σχολεία και για την εμπέδωση της
λειτουργίας της δημοκρατίας**

Αθήνα 2023

Συγγραφείς:
Κατερίνα Ηλιού
Μανίνα Κακεπάκη

Πως να παραπέμψετε το παρόν κείμενο: Ηλιού, Κ., Κακεπάκη, Μ. (2023). Προτάσεις πολιτικής για την ενίσχυση της δημοκρατικότητας στη λήψη αποφάσεων στα σχολεία και για την εμπέδωση της λειτουργίας της δημοκρατίας. ΕΚΚΕ – ΓΓ ΕΕΚΔΒ&Ν.

Το έργο παρέχεται υπό όρους της δημόσιας άδειας του νομικού προσώπου Creative Commons Corporation: Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 (CC BY-NC-ND).

Χρηματοδότηση: Το έργο «Νέοι, Ευρώπη, Δημοκρατία» εντάσσεται στον εθνικό προγραμματισμό δράσεων της Γενικής Γραμματείας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας (ΓΓ ΕΕΚΔΒ&Ν) του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΑΙΘ) ως Εθνικός Συντονιστής στην Ελλάδα για το [Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας 2022](#) και χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Πολιτικών Ερευνών (ΙΠΕ) του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) υλοποιούνται δύο έρευνες με πληθυσμό στόχο τους νέους στην Ελλάδα.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΡΓΟΥ: Κατερίνα Ηλιού

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΣΥΝ-ΥΠΕΥΘΥΝΗ: Μανίνα Κακεπάκη

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ: Παύλος Μπαλτάς, Χριστίνα Φρέντζου, Νικόλαος Κληρονόμος, Σταύρος Μαρούλης, Μαρία Περιβολαράκη, Άννα Μαρία Κανελλάκη (Πρακτική άσκηση)

Με συγχρηματοδότηση από το έργο "Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας 2022" της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Επιτελική
Δομή ΕΣΠΑ
Τομέα Παιδείας

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΔΩ ΤΩΡΑ
Εμπιστείτε τις γνώσεις
για την αποτελεσματική
της δημοκρατίας.

Επικοινωνία

ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΤΕ ΜΕ:

Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας (ΓΓΕΕΚΔΒ&Ν) του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΑΙΘ):

Κωνσταντίνα Πισλή, Εθνική Συντονίστρια Ευρωπαϊκού Έτους Νεολαίας 2022, Διευθύντρια Γραφείου του Γενικού Γραμματέα ΕΕΚΔΒΜ&Ν

[\(kpisli@minedu.gov.gr\)](mailto:kpisli@minedu.gov.gr)

Χρυσάνθη Παπαδοπούλου, Συνεργάτης τομέα Νεολαίας στο Γραφείο του Γενικού Γραμματέα ΕΕΚΔΒΜ&Ν και επιβλέπουσα του ΕΕΝ 2022

[\(chpapadopoulou@minedu.gov.gr\)](mailto:chpapadopoulou@minedu.gov.gr)

Η ερευνητική ομάδα του ΕΚΚΕ (Ινστιτούτο Πολιτικών Ερευνών):

Κατερίνα Ηλιού, Κύρια ερευνήτρια, Κοινωνική ψυχολόγος (kiliou@ekke.gr)

Μανίνα Κακεπάκη, Κύρια ερευνήτρια, Πολιτική επιστήμονας (mkakepaki@ekke.gr)

Νίκος Κληρονόμος, Βοηθός έρευνας, Πολιτικός επιστήμονας (nklironomos@ekke.gr)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ,
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Με συγχρηματοδότηση από το
έργο "Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας 2022"
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Επιτελική
Δομή ΕΣΠΑ
Τομέα Παιδείας

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΔΩ ΤΩΡΑ
Εκπαιδεία της νεολαίας
για μια σταθερότερη
Ευρωπαϊκή

Περιεχόμενα

Προτάσεις πολιτικής για την ενίσχυση της δημοκρατικότητας στη λήψη αποφάσεων στα σχολεία και για την εμπέδωση της λειτουργίας της δημοκρατίας	5
Προτάσεις πολιτικής	10
1. Ενίσχυση του ρόλου των Μαθητικών Συμβουλίων.....	10
2. Ευρύτερη διαβούλευση εντός της σχολικής κοινότητας.....	12
3. Ψηφιακή δικτύωση των σχολικών μονάδων για ανταλλαγή καλών πρακτικών	13
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	14
Οπτική παρουσίαση προτάσεων	15
Παράρτημα	16

Προτάσεις πολιτικής για την ενίσχυση της δημοκρατικότητας στη λήψη αποφάσεων στα σχολεία και για την εμπέδωση της λειτουργίας της δημοκρατίας

Στο πλαίσιο του έργου «Νέοι, Ευρώπη, Δημοκρατία», υλοποιήθηκε από την Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας (ΓΓ ΕΕΚΔΒ&Ν) του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΑΙΘ), σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Πολιτικών Ερευνών (ΙΠΕ) του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ), διαδικτυακή έρευνα σε μαθητές και μαθήτριες της Β΄ και Γ΄ τάξης του Λυκείου (δημόσια ΓΕΛ & ΕΠΑΛ). Συνολικά συλλέχθηκαν 4.818 ερωτηματολόγια, σε αντιπροσωπευτικό δείγμα 300 Ημερήσιων Γενικών και Επαγγελματικών Λυκείων της Ελλάδας το χρονικό διάστημα Νοέμβριος 2022-Ιανουάριος 2023¹.

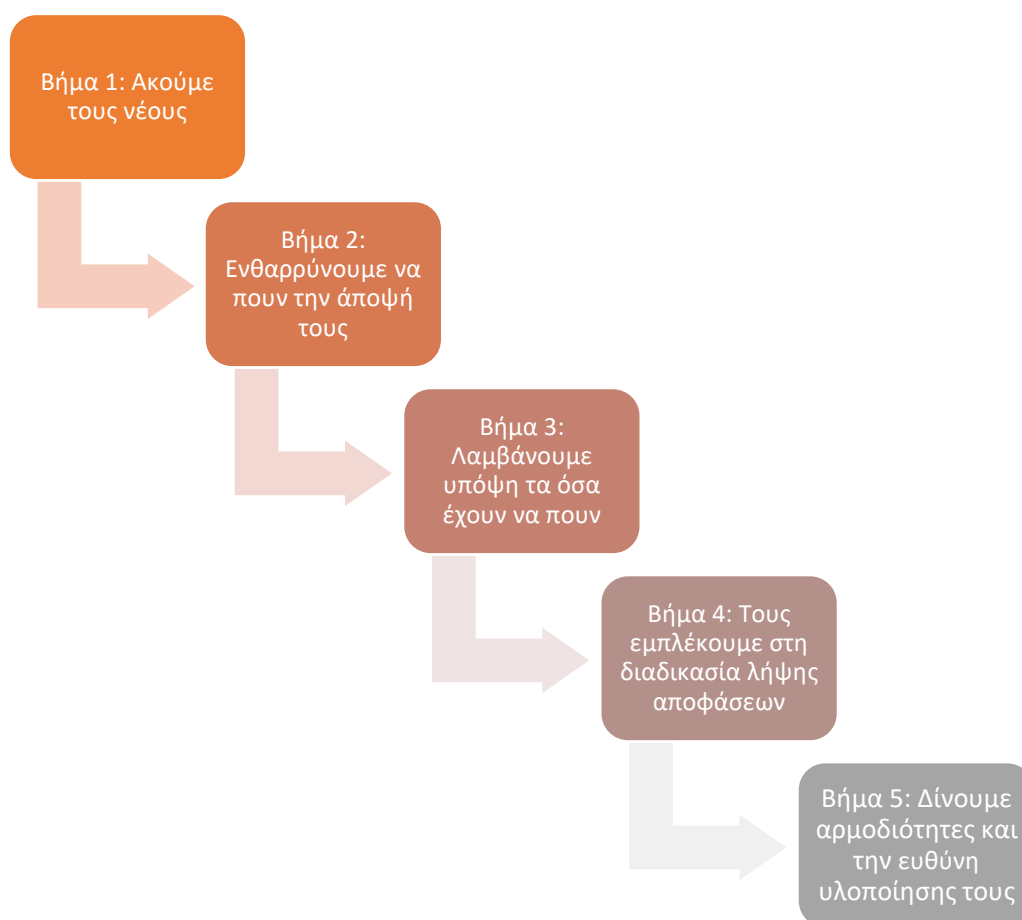
Καθώς εκπεφρασμένος στόχος του έργου ήταν να διερευνήσει τις αντιλήψεις των μαθητών/-τριών για την λειτουργία των Μαθητικών Συμβουλίων (ΜΣ) και εν συνεχεία να υποβάλλει προτάσεις πολιτικής για την ενίσχυση της δημοκρατικότητας στη λήψη αποφάσεων στα σχολεία, η παρούσα έκθεση παραθέτει ορισμένες δέσμες προτάσεων, έτσι όπως αυτές προέκυψαν αφενός από την ανάλυση και επεξεργασία των απαντήσεων των μαθητών/-τριών και αφετέρου από τη μελέτη διεθνών καλών πρακτικών και της σχετικής βιβλιογραφίας (βλ. εισαγωγή τελικής έκθεσης αποτελεσμάτων) καθώς και από προτάσεις άλλων φορέων².

Το πεδίο μελέτης των νέων (youth studies) που συζητά την ενίσχυση της πολιτικής συμμετοχής τους, χρησιμοποιεί το κλασικό σχήμα του Shier (2001) για τα επίπεδα συμμετοχής. Σύμφωνα με αυτό, κάθε προσπάθεια ενίσχυσης της συμμετοχής των νέων πρέπει να υιοθετήσει τα ακόλουθα βήματα (Σχήμα 1):

¹ Για τα αναλυτικά αποτελέσματα της έρευνας καθώς και για την μεθοδολογία υλοποίησης, βλ. Ηλιού, Κ., Κακεπάκη, Μ., Κληρονόμος, Ν, Περιβολαράκη. Μ. (2023). *Αντίληψη της δημοκρατικότητας στη λήψη αποφάσεων στο σχολείο: Έκθεση Αποτελεσμάτων*. ΕΚΚΕ – Γ.Γ. Ε.Ε.Κ.Δ.Β.&Ν.

² Βλέπε προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη: <https://old.synigoros.gr/?i=childrens-rights.el.drastiriotites.376111>

Σχήμα 1: Επίπεδα Συμμετοχής

Πηγή: Shier, H. (2001).

Γνωρίζουμε από προηγούμενες έρευνες ότι η συμμετοχή των νέων στις πολιτικές διαδικασίες ενισχύεται περισσότερο όταν αισθάνονται ότι αυτό που γίνεται «τους αφορά» προσωπικά (Παντελίδου-Μαλούτα, 2015), ενώ η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης αποτελεί πρόσφορο μέσο ένταξης και μεγαλύτερης συμμετοχής (Pickard & Bessant, 2018). Εκτιμήσεις για την μέχρι τώρα λειτουργία των Μαθητικών Συμβουλίων συμφωνούν ότι, ενώ η διαδικασία όπως λειτουργεί έως τώρα εμπλέκει τους νέους στη λήψη αποφάσεων (Βήμα 4) και παρέχει και αρμοδιότητες για την υλοποίηση τους (Βήμα 5), δεν έχει ξεκάθαρους μηχανισμούς και τρόπους έκφρασης των απόψεων τους (Βήματα 1 έως 3).

Παράλληλα, για την υποστήριξη των ίσων ευκαιριών μεταξύ των μαθητών/τριών στη διαδικασία των εκλογών, αλλά και στο αποτέλεσμα της αντιπροσωπευτικής διαδικασίας, χρειάζεται το σχολικό κλίμα να καλλιεργεί τις διαπροσωπικές σχέσεις

μέσα από τις μαθησιακές διαδικασίες. Οι σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις δίνουν έμφαση σε πρακτικές ενταξιακής εκπαίδευσης, που επικεντρώνουν στην εξασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων των μαθητών στο εκπαιδευτικό αγαθό, την άρση των διαχωρισμών και κάθε μορφής αποκλεισμών από τις παιδαγωγικές και κοινωνικοποιητικές διαδικασίες που επισυμβαίνουν στο σχολικό περιβάλλον. Κατά συνέπεια, στα σύγχρονα σχολεία, οι διδακτικές πρακτικές χρειάζεται να φροντίζουν να υιοθετούν (όσο είναι εφικτό) τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών για την επίτευξη των μαθητικών στόχων (πχ. ομαδικές εργασίες). Άλλες, μη διδακτικές δραστηριότητες με τη συνεργατική πρακτική θα βοηθούσαν επίσης στην καλλιέργεια και στον πολλαπλασιασμό των διαπροσωπικών σχέσεων των μαθητών, ακόμα και μεταξύ των τάξεων (πχ. συνεργατική ανάληψη δράσεων για το σχολείο ή άλλο κοινωφελή σκοπό). Μελέτες σχετικές με το σχολικό κλίμα επιβεβαιώνουν επίσης τη θετική σχέση ανάμεσα σε ένα σχολικό περιβάλλον που ευνοεί τον ελεύθερο διάλογο και επιτρέπει σε μαθητές/-τριες να συμβάλουν στην διαμόρφωση των σχολικών αποφάσεων, και στην μελλοντική πολιτική και κοινωνική τους συμμετοχή ([Flanagan 2013](#), [Nieuwelink et al., 2016](#)). Κατά συνέπεια, κάθε προσπάθεια ενίσχυσης της συμμετοχικής προδιάθεσης των νέων θα πρέπει να περιλαμβάνει δέσμες μέτρων που:

- ενισχύουν τον διάλογο εντός της σχολικής κοινότητας
- διευρύνουν τα πεδία στα οποία μαθητές/-τριες μπορούν να έχουν ρόλο συνδιαμόρφωσης των σχετικών αποφάσεων

Προσπαθώντας να διερευνήσουμε τα παραπάνω, θέσαμε μια σειρά από σχετικά ερωτήματα, ούτως ώστε να αποτυπωθεί ευχερέστερα η τρέχουσα κατάσταση. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των μαθητών/τριών στην έρευνα, **είναι εμπεδωμένη η πεποίθηση ότι τα Μαθητικά Συμβούλια είναι τα πλέον αρμόδια όργανα για διαμεσολάβηση και διατύπωση συλλογικών αιτημάτων προς τη διεύθυνση των σχολείων** ([Γράφημα 1 στο Παράρτημα](#)).

Ωστόσο, αν και στη συνείδηση των μαθητών τα Μαθητικά Συμβούλια είναι απαραίτητα, καθώς είναι μειοψηφικό το ποσοστό εκείνων που δεν θα ενοχλούνταν από την κατάργησή τους ([Γράφημα 3 στο Παράρτημα](#)), διαπιστώνονται κάποιες αδυναμίες και δυσλειτουργίες. Πιο συγκεκριμένα, **αρκετά ικανό ποσοστό**

μαθητών/τριών θεωρεί ότι **δεν υπάρχει αρκετή ενημέρωση για να κατανοήσουν την λειτουργία τους**, ενώ, αν και υπάρχει η εκτίμηση ότι **γίνονται αρκετά συχνά συνελεύσεις και δίνονται ώρες για να παρουσιαστούν οι απόψεις των υποψηφίων**, ένα σημαντικό ποσοστό δεν συμφωνεί με τα παραπάνω. Μεγαλύτερη υστέρηση παρουσιάζεται στην **ενημέρωση για την διαδικασία των εκλογών** καθώς πάνω από τους μισούς/-ες μαθητές/-τριες δεν θεωρεί ότι είναι επαρκής ([Γράφημα 2 στο Παράρτημα](#)).

Επίσης, η αντίληψη ότι **η λήψη αποφάσεων στα Μαθητικά Συμβούλια επηρεάζει τις τελικές αποφάσεις στο σχολείο**, αν και συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό **συμφωνίας**, εμφανίζει και ένα ικανό ποσοστό μαθητών/-τριών που δεν συμφωνεί με το παραπάνω. Ανάλογη είναι και η εικόνα στις απόψεις σχετικά με το εάν τα **Μαθητικά Συμβούλια ενισχύουν την δημοκρατική λειτουργία των σχολείων** ([Γράφημα 3 στο Παράρτημα](#)).

Αναφορικά με τα **θέματα με τα οποία δεν ασχολούνται τα Μαθητικά Συμβούλια**, αν και υπάρχει η διάθεση να αναλάβουν περισσότερες πρωτοβουλίες για θέματα συνύπαρξης και ψυχαγωγίας (π.χ. εκδρομές), διαφαίνεται σαφώς η ανάγκη να επεκταθούν και σε θέματα όπως: α) η βελτίωση του τρόπου διδασκαλίας, β) ο σχολικός εκφοβισμός και οι ρατσιστικές συμπεριφορές, και γ) η βοήθεια προς μαθητές/τριες που έχουν ανάγκη ([Γράφημα 5 στο Παράρτημα](#)).

Μια ακόμη σημαντική διάσταση αφορά στην ισότητα ευκαιριών εκλογής στα Μαθητικά Συμβούλια. Ένα ποσοστό όσων απάντησαν εντοπίζουν ότι τα αγόρια έχουν περισσότερες ευκαιρίες από τα κορίτσια να ψηφιστούν ([Γράφημα 4 στο Παράρτημα](#)), παρατήρηση η οποία συναντάται περισσότερο συχνά στις απαντήσεις των κοριτσιών, αλλά και σε μικρότερη έκταση και στων αγοριών. Αν λοιπόν τα Μαθητικά Συμβούλια είναι μια άσκηση δημοκρατίας στην εφηβεία, είναι πολύ σημαντικό αυτή να αφορά όλες και όλους και να λειτουργεί χωρίς αποκλεισμούς που ενδεχομένως να αποτελέσουν και προοίμιο μελλοντικών αντιλήψεων για την πολιτική ενασχόληση ως περισσότερο «ανδρικό» προνόμιο.

Οι μαθητές υποστηρίζουν σε σημαντικό βαθμό τη συμμετοχικότητα στις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων στο σχολείο, καθώς και την αποτελεσματικότητα της ενεργούς συμμετοχής σε συλλογικές αποφάσεις ([Γράφημα 6 στο Παράρτημα](#)). Έχουμε επίσης

ενδείξεις θετικής πρόθεσης των εφήβων για τη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων στο σχολείο: Στα κυρίαρχα κριτήρια που ομολογούν ότι επιδρούν στην ατομική τους επιλογή για αντιπροσώπους στα Μαθητικά Συμβούλια επικρατούν εκείνα που έχουν **συλλογική οπτική**, πράγμα που υποδηλώνει ότι **ο θεσμός λειτουργεί έγκυρα ως προς τους στόχους θέσπισής του** (εμπέδωση των αξιών της δημοκρατίας στο σχολείο). Όμως, και οι διαπροσωπικές επαφές παίζουν σημαίνοντα ρόλο στην επιλογή εκπροσώπων, καθώς αρκετοί/ες δηλώνουν ότι ψηφίζουν τους φίλους/ες τους. Συνεπώς, **οι διαπροσωπικές σχέσεις** αποτελούν «πολιτικό» κεφάλαιο για τους/τις υποψήφιους/ες ([Γράφημα 8 στο Παράρτημα](#)).

Παράλληλα, από τις απαντήσεις των μαθητών/-τριών υπογραμμίζεται η έμφαση που δίνει η σχολική κοινότητα στον επιχειρησιακό στόχο της επιτυχίας των μαθητών/τριών στις πανελλήνιες εξετάσεις, πιθανά και λόγω της φοίτησης στις δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου. Επίσης, οι ερωτώμενοι/ες εμφανίζονται αμφίθυμοι ως προς τις περιπτώσεις που *οι καθηγητές ενθαρρύνουν τους μαθητές/τριες να εκφράσουν την άποψή τους*. Η **απουσία ευκαιριών για συζήτηση πολιτικο-κοινωνικών θεμάτων της επικαιρότητας, αλλά και για τη δυνατότητα διατύπωσης γνώμης** αποτελεί σημαντικό έλλειμμα στο υπόβαθρο για τη δημοκρατική επάρκεια και την πολιτική ευσυνειδησία ([Γράφημα 7 στο Παράρτημα](#)).

Τέλος, μία ανοικτή ερώτηση στο τέλος του ερωτηματολογίου (που έδινε στους συμμετέχοντες/ουσες τη δυνατότητα να σημειώσουν σχόλια για την έρευνα) έδειξε ότι οι μαθητές/τριες θέλουν να υπάρχουν κάποιοι συστηματικότεροι μηχανισμοί καταγραφής των απόψεων τους, αλλά ακόμα περισσότερο **χρειάζεται να διακρίνουν ότι η καταγραφή αυτή οδηγεί και σε λήψη αποφάσεων με ορατά και απτά αποτελέσματα** ([Προτάσεις Μαθητών/τριων στο Παράρτημα](#)). Αυτός είναι και ο κύριος τρόπος εμπέδωσης από την πλευρά τους της ουσίας της δημοκρατικής διαδικασίας μέσω αντιπροσώπων, η οποία εν πολλοίς στηρίζεται στην θεμελιακή αντίληψη περί ανταπόκρισης στις ανάγκες και λογοδοσίας ([Przeworski, Stokes & Manin, 1999](#)).

Προτάσεις πολιτικής

Με βάση τα όσα προηγήθηκαν, οι προτάσεις βελτίωσης της λειτουργίας των Μαθητικών Κοινοτήτων και ενίσχυσης του αισθήματος απόκρισης και αποτελεσματικότητας των συλλογικών διαδικασιών αποσαφηνίζονται στο πλαίσιο τριών (3) κεντρικών στόχων και δέκα (10) υπο-προτάσεων.

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

Σκεπτικό και τεκμηρίωση: Η ουσιαστική ενίσχυση των Μαθητικών Συμβουλίων πρέπει να συνοδεύεται από σφαιρική ενημέρωση για τον ρόλο τους, επέκταση των αρμοδιοτήτων τους, και μέτρηση του αντικτύπου των δράσεων που αναλαμβάνουν.

Πρόταση 1.1: ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΜΑΘΗΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ

Ένταξη εκστρατείας ενημέρωσης για τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας των Μαθητικών Συμβουλίων αρκετό χρονικό διάστημα πριν από την διαδικασία των εκλογών με ορισμό υπεύθυνου καθηγητή/τριας που θα επιβλέπει την διαδικασία και θα λειτουργεί ως σύμβουλος στη σχολική κοινότητα. Προτείνεται να διανεμηθεί στα τμήματα ο Νόμος που διέπει τη λειτουργία των Μαθητικών Κοινοτήτων.

Πρόταση 1.2: ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

Επέκταση των αρμοδιοτήτων των 15μελών και στοχευμένες παρεμβάσεις (προληπτικές ή/και διαμεσολαβητικές) ειδικά σε θέματα σχολικού εκφοβισμού και ρατσισμού.

Πρόταση 1.3: ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗΣ ΣΤΑ ΜΑΘΗΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ

Καθιέρωση ποσόστωσης ως προς το φύλο στη σύνθεση των Μαθητικών Συμβουλίων, με προηγούμενη ενημέρωση για την ανάγκη και τις θετικές επιπτώσεις τέτοιων μέτρων.

Πρόταση 1.4: ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΥ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

Υλοποίηση ενός σταθερού μηχανισμού συλλογής των απόψεων των μαθητών μέσω ανώνυμων ερωτηματολογίων και μέτρησης του αντικτύπου των δράσεων που υλοποιούνται από τα Μαθητικά Συμβούλια.

2

ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Σκεπτικό και τεκμηρίωση: Οι δέσμες προτάσεων που ακολουθούν προτείνεται να κάνουν χρήση ευρύτερων δυνατοτήτων διαβούλευσης στο σύνολο της σχολικής κοινότητας με τη χρήση του διαδικτύου (π.χ. μέσα από ηλεκτρονικές ψηφοφορίες, πλατφόρμες κοκ), έτσι, ώστε, να δίνεται η δυνατότητα μεγαλύτερης εμπλοκής των μαθητών/τριών και έκφρασης γνώμης του συνόλου της σχολικής κοινότητας και όχι μόνο των εκλεγμένων αντιπροσώπων τους.

Πρόταση 2.1: Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ

Θέσπιση ωρών όπου οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να επεξεργαστούν κοινωνικο-πολιτικά θέματα και να ανταλλάξουν απόψεις για αυτά.

Εισαγωγή του θεσμού της «ώρας της τάξης» ([Alexander, J.J., 2020](#)), όπου οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να γνωριστούν καλύτερα μεταξύ τους, να συζητήσουν θέματα που τους απασχολούν και να επεξεργαστούν κοινωνικο-πολιτικά θέματα και να ανταλλάξουν απόψεις για αυτά.

Πρόταση 2.2: ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Εισαγωγή του θεσμού του «σχολικού διαλόγου» όπου μέσω άσκησης στην εκατέρωθεν παράθεση επιχειρημάτων θα ανταλλάσσονται επιχειρήματα για καθορισμένα ζητήματα της σχολικής ζωής.

Πρόταση 2.3: ΣΧΟΛΙΚΟ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ

Εισαγωγή του θεσμού του «σχολικού δημοψηφίσματος» για ένα θέμα που μπορεί να επηρεάσει την λειτουργία της σχολικής μονάδας, έτσι ώστε να ασκηθούν στην πράξη μαθητές/τριες στην λειτουργία της δημοκρατίας στο πλαίσιο μιας συλλογικής διαδικασίας, η οποία μπορεί να παράγει άμεσα, ορατά και απτά αποτελέσματα.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΔΙΚΤΥΩΣΗ ΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΙΑ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

Σκεπτικό και τεκμηρίωση:

Ο στόχος αυτός αποσκοπεί στην δικτύωση των σχολικών μονάδων και την ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ Μαθητικών Κοινοτήτων της χώρας με διαφορετικές ανάγκες και χαρακτηριστικά.

Πρόταση 3.1: ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ

Ψηφιακή δικτύωση των Μαθητικών Συμβουλίων - με τη δημιουργία σχετικής πλατφόρμας - με σκοπό την ανταλλαγή ιδεών για δραστηριότητες ενδυνάμωσης των διαπροσωπικών σχέσεων στη σχολική ζωή.

Πρόταση 3.2: ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ

Εισαγωγή του θεσμού της «Ετήσιας Συνάντησης Ολομέλειας Μαθητικών Συμβουλίων». Οι μαθητικές Κοινότητες μπορούν να παρουσιάζουν τη δράση τους και να ανταλλάσσουν ιδέες και καλές πρακτικές σε μια διήμερη/ημερήσια ψηφιακή ή και δια ζώσης συνάντηση.

Πρόταση 3.3: ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Εισαγωγή του θεσμού του «Μαθητικού Συμβουλίου της Χρονιάς». Μέσω ετήσιας διαδικτυακής ψηφοφορίας θα αναδεικνύεται το Μαθητικό Συμβούλιο που συνέβαλε με δράσεις και πρωτοβουλίες στην εμπέδωση της δημοκρατικότητας στα σχολεία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Alexander, J.J. (2020). *Πως οι Δανοί εκπαιδεύουν τα πιο ευτυχημένα παιδιά στο σχολείο και στην οικογένεια*. Διόπτρα

Flanagan, C. A. (2013). *Teenage citizens: the political theories of the young*. Cambridge, MA: Harvard University Press

Nieuwelink, H., Dekker, P., Geijsel, F., and ten Dam, G. (2016). 'Democracy always comes first': adolescents' views on decision-making in everyday life and political democracy. *Journal of Youth Studies*, 19, 7, 990–1006. [doi:10.1080/13676261.2015.1136053](https://doi.org/10.1080/13676261.2015.1136053)

Pickard, S., & Bessant, J. (2018). *Young People Re-Generating Politics in Times of Crises*. Palgrave Macmillan

Przeworski, A., Stokes, S., & Manin, B. (Eds.). (1999). *Democracy, Accountability, and Representation* (Cambridge Studies in the Theory of Democracy). Cambridge: Cambridge University Press. [doi:10.1017/CBO9781139175104](https://doi.org/10.1017/CBO9781139175104)

Shier, H. (2001). Pathways to participation: Openings, opportunities and obligations. *Children & Society*, 15, 107–117

Παντελίδου Μαλούτα Μ. (2015). Η νεολαία επιστρέφει; Ελληνική πολιτική κουλτούρα και μεταβαλλόμενα πρότυπα πολιτικότητας των νέων στην κρίση. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 43, 5–46. <https://doi.org/10.12681/hpsa.14404>

Προτάσεις πολιτικής

για την ενίσχυση της δημοκρατικότητας στη λήψη αποφάσεων στα σχολεία και για την εμπέδωση της λειτουργίας της δημοκρατίας

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

1. Εκστρατεία ενημέρωσης για τα Μαθητικά Συμβούλια
2. Στοχευμένες παρεμβάσεις σε θέματα σχολικού εκφοβισμού και ρατσισμού
3. Ποσόστωση έμφυλης εκπροσώπησης στη σύνθεση των Μαθητικών Συμβουλίων
4. Αξιολόγηση των Μαθητικών Κοινοτήτων

ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

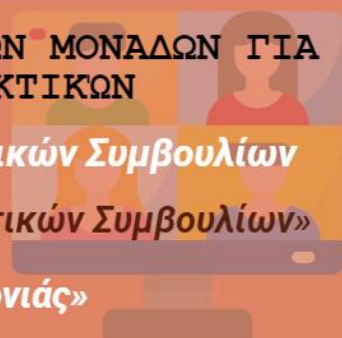

1. «Η ώρα της τάξης»
2. «Σχολικός διάλογος»
3. «Σχολικό δημοψήφισμα»

ΨΗΦΙΑΚΗ ΔΙΚΤΥΩΣΗ ΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΙΑ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

1. Ψηφιακή πλατφόρμα δικτύωσης Μαθητικών Συμβουλίων
2. «Ετήσια Συνάντηση Ολομέλειας Μαθητικών Συμβουλίων»
3. «Μαθητικό Συμβούλιο της χρονιάς»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προτάσεις μαθητών/τριών:

«Το δεκαπενταμελές θα μπορούσε να ενισχυθεί αν είχε το δικαίωμα να ζητήσει δημοψήφισμα από τους συμμαθητές του για κάποιο σοβαρό ζήτημα».

«Τέτοια ερωτηματολόγια πρέπει να γίνονται πιο συχνά, προκειμένου να ακουστεί πλήρως η φωνή των μαθητών και των μαθητριών».

«Πιστεύω ότι στο σχολείο θα έπρεπε περισσότερο να μιλάμε για τέτοια επίκαιρα θέματα. Δεν είναι όλοι οι γονείς μορφωμένοι, ή έστω τα χρόνια που μεγάλωσαν, δεν είχαν την δυνατότητα για μόρφωση, ακόμη και να ήθελαν».

«Η έρευνα μάλλον με βοήθησε να επεξεργαστώ και να αναθεωρήσω τον τρόπο σκέψης μου σε κάποια θέματα. Η έρευνα αυτή μπορεί να συμβάλει σε μια πιο ομαλή και δημοκρατική διαβίωση σε μια ελεύθερη κοινωνία».

«Ελπίζω να παρθούν υπόψη οι απαντήσεις οι δικές μου και τον συμμαθητών μου!!!!»

«Εκτιμώ την ευκαιρία που μου δίνετε να απαντήσω σε αυτές τις μοναδικές ερωτήσεις, πόσο μάλλον ανώνυμα διότι έχω την ευκαιρία να απαντήσω με ελευθερία κάτι το οποίο το οικογενειακό μου περιβάλλον δεν μου το επιτρέπει».

Γραφήματα

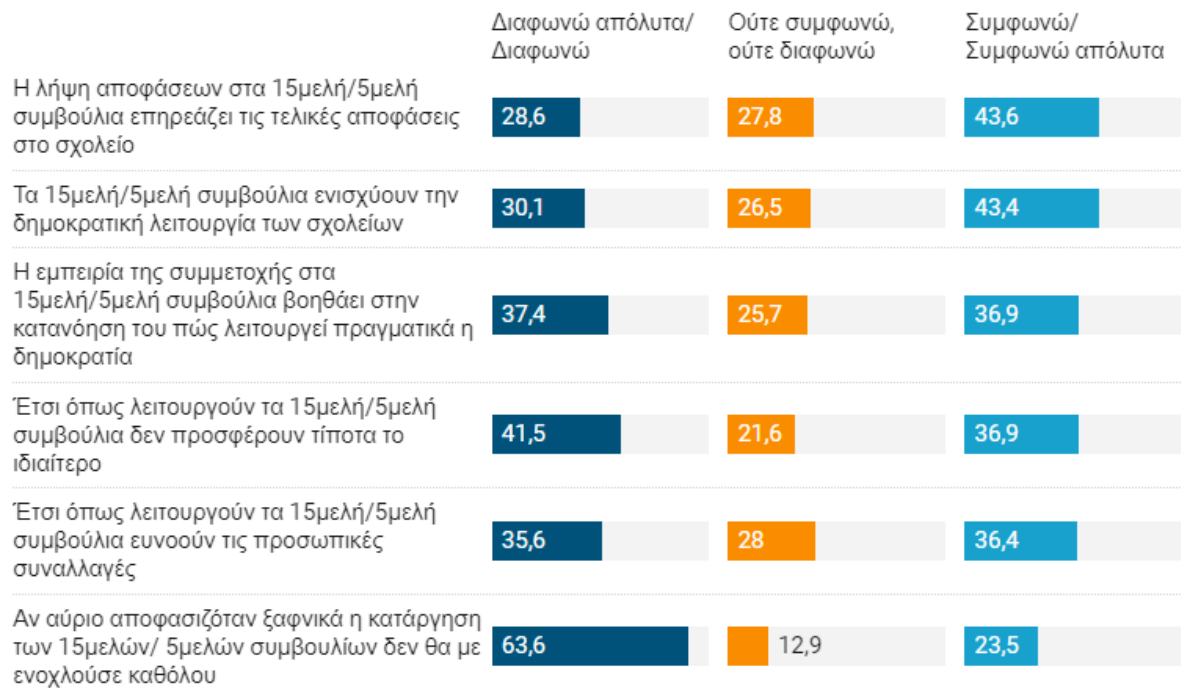
Γράφημα 1: Σε περίπτωση που το σχολείο πάρει μια απόφαση με την οποία διαφωνούν πολλοί μαθητές/τριες, τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνουν; (%)

	Να προσπαθήσουν με τους αντιπροσώπους τους στο 15μελές να πούνε την άποψη τους	Να διαμαρτυρηθούν στη Διεύθυνση ατομικά	Να μην κάνουν τίποτα διότι έτσι κι αλλιώς δεν θα αλλάξει η απόφαση	Να κάνουν κατάληψη
Σύνολο	72,3	4,3	3,6	16,2
Κορίτσι	81,1	4,7	2,8	8,7
Αγόρι	64,7	3,8	4,5	23,1
ΓΕΛ	74,4	4,1	3,2	14,4
ΕΠΑΛ	64,4	5	5	22,7
Αγροτική περιοχή	79,1	2,2	3,5	13
Ημιαστική περιοχή	73,3	3,9	3,4	15,2
Αστική περιοχή	70,2	5	3,8	17,5
Υποψηφιότητα σε ΜΣ	71,8	3,7	3	17,5
Χωρίς υποψηφιότητα σε ΜΣ	74,4	4,7	3,7	14

Γράφημα 2: Τι ισχύει από τα παρακάτω σχετικά με τις εκλογές και τη λειτουργία για τα Μαθητικά Συμβούλια στο σχολείο σου; (%)

	Ναι
Υπάρχει επαρκής ενημέρωση για τη διαδικασία των εκλογών	65,4
Δίνονται ελεύθερες ώρες για να παρουσιάσουν οι υποψήφιοι τις απόψεις/ιδέες τους	57,6
Οι εκπρόσωποι των μαθητών στα 15μελή/5μελή συμβούλια συγκαλούν συχνά συνέλευση για να πάρουν αποφάσεις σε θέματα του σχολείου	56
Υπάρχει αρκετή ενημέρωση για να κατανοήσουν οι μαθητές τους κανόνες λειτουργίας των μαθητικών συμβουλίων	40,1

Γράφημα 3: Πόσο συμφωνείς ή διαφωνείς με τις παρακάτω προτάσεις (%)

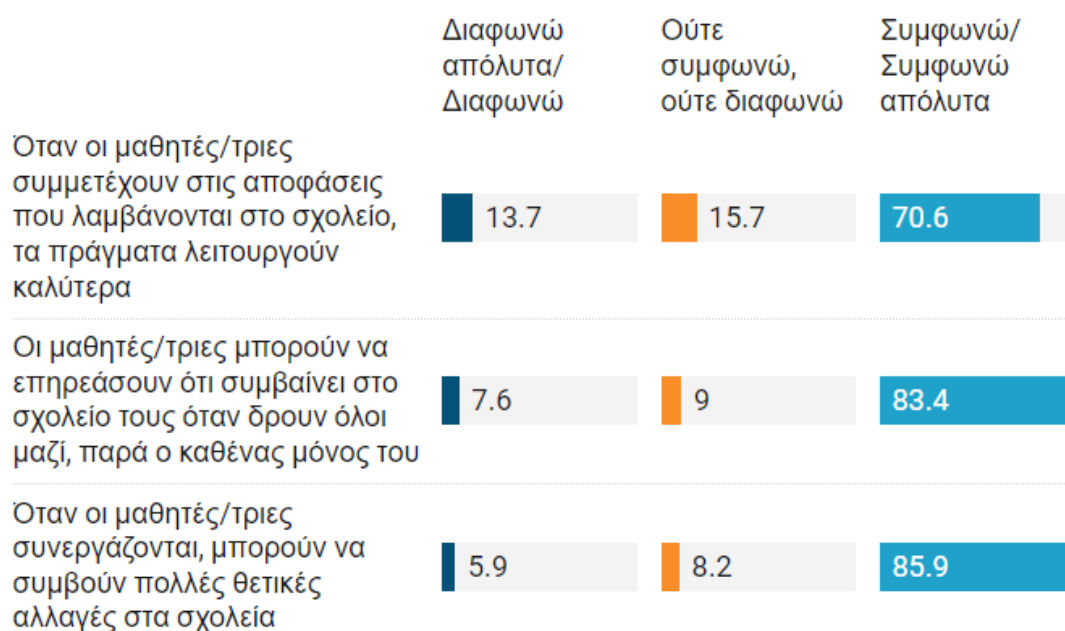
Γράφημα 4: Υπάρχουν ίσες ευκαιρίες μεταξύ των δύο φύλων για να ψηφιστούν ως εκπρόσωποι στα Μαθητικά Συμβούλια (%)

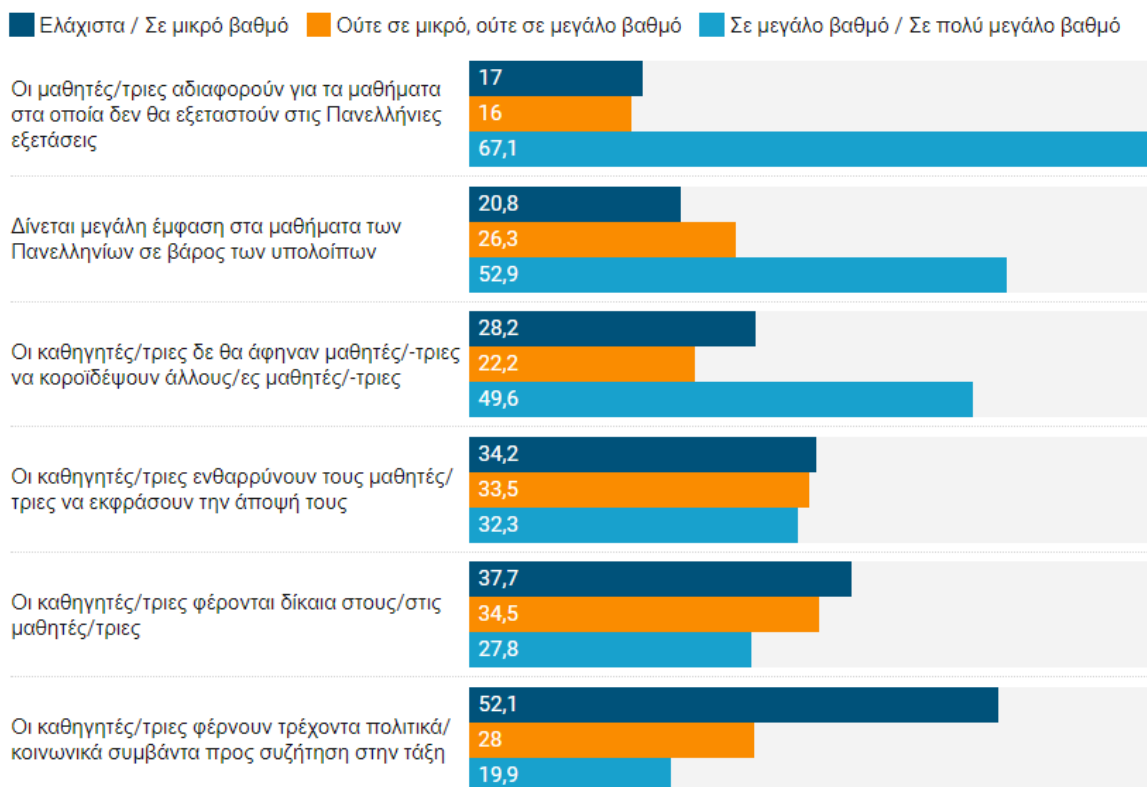
Γράφημα 5: Ποια είναι τα βασικά ζητήματα με τα οποία δεν ασχολείται το 15μελές/5μελές συμβούλιο στο σχολείο σου, αλλά θα ήθελες να ασχοληθεί (%);

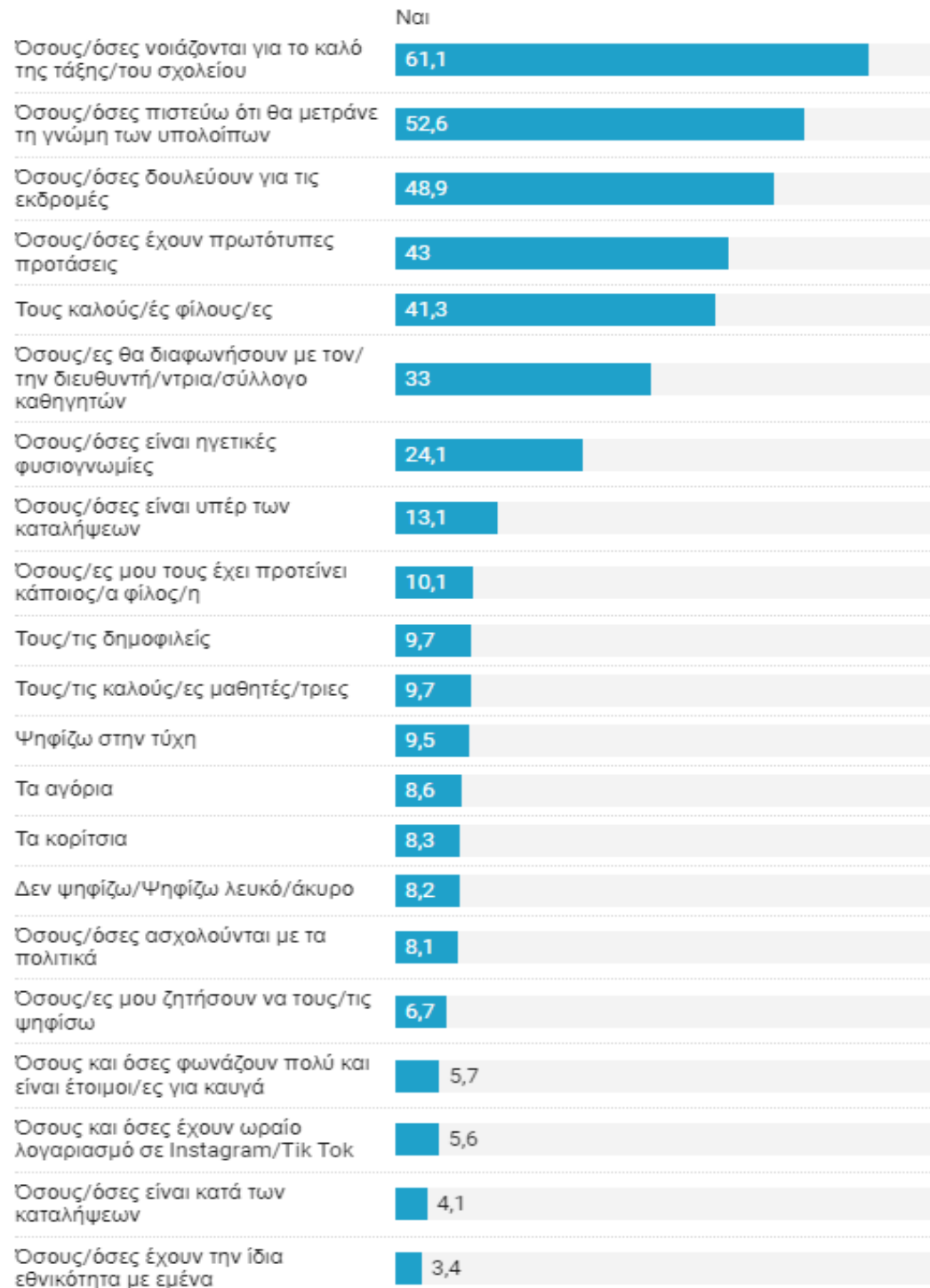
Γράφημα 6: Πρέπει οι μαθητές/τριες να συμμετέχουν συνεργατικά στις αποφάσεις του σχολείου; (%)

Γράφημα 7: Σε ποιο βαθμό κατά την άποψή σου συμβαίνουν τα παρακάτω στη διδασκαλία των μαθημάτων στο σχολείο σου (%)

Γράφημα 8: Ποιους μαθητές ή μαθήτριες ψηφίζεις συνήθως για να σε εκπροσωπήσουν στα 5μελή και 15μελή Μαθητικά Συμβούλια; Από τα παρακάτω επέλεξε μέχρι 5 και βάλε τα σε σειρά προτεραιότητας (%)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ,
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Με συγχρηματοδότηση από το
έργο "Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας 2022"
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Επιτελική
Δομή ΕΣΠΑ
Τομέα Παιδείας

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΔΩ ΤΩΡΑ

Εκπαίδευση της νεολαίας
για την αναβάθμιση
της δημοκρατίας.